

ABSTRAKTY

Lucyna Bobkowicz-Lewartowska

Instytut Psychologii, Uniwersytet Gdański

Struktura motywacji do nauki języka angielskiego młodzieży gimnazjalnej klas trzecich ze specyficznymi trudnościami w nauce

Celem badań było poznanie struktury motywacji do nauki języka angielskiego uczniów z dysleksją w klasie trzeciej gimnazjalnej. Badaniami objęto 30 uczniów z dysleksją oraz 30 uczniów bez rozpoznania dysleksji. W obu tych grupach zastosowano badanie ankietowe (54 pozycje). Analiza zebranego materiału wykazała, że na motywację uczniów z dysleksją składają się zarówno motywy zewnętrzne i wewnętrzne. Pomimo liczebnej przewagi motywów zewnętrznych nie są one jednak najważniejsze dla uczniów.

Zarówno uczniowie z dysleksją jak i bez dysleksji w nauce języka kierują się indywidualnie przyjętą hierarchią, w której na naczelnym miejscu znajdują się motywy wewnętrzne, takie jak przydatność języka angielskiego w uzyskaniu satysfakcjonującej pracy (w tym również za granicą) oraz przydatna znajomość języka podczas podróżowania. Badania wykazały m.in. również, że znaczącym czynnikiem motywacyjnym dla uczniów z dysleksją są wymagania rodziców. W grupie tej było o 1/3 mniej rodziców znających język angielski, którzy jednak starali się zapewnić pomoc dzieciom w przyswajaniu języka.

Marta Bogdanowicz

Instytut Psychologii, Uniwersytet Gdański

Aleksandra Bućko

Instytut Promocji Edukacji

Gdynia

Renata Czabaj

Zarząd Główny Polskiego Towarzystwa Dysleksji, Poradnia Diagnostyczno-Terapeutyczna

Gdańsk

Prezentacja Modelowego Systemu Profilaktyki i Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej Uczniom z Dysleksją Rozwojową

Projekt opracowany jest przez Martę Bogdanowicz, Aleksandrę Bućko i Renatę Czabaj. Zakłada wdrożenie modelowego systemu profilaktyki i pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczniom ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się w przedszkolu oraz na czterech etapach edukacji. Wzorcowy system ma stanowić proces obejmujący wszystkie ogniwa: ucznia, jego rodziców, nauczycieli w przedszkolach, szkołach i placówkach oświatowych, opiekuńczo-wychowawczych oraz poradnictwo psychologiczno-pedagogiczne. Kompleksowe ujęcie hierarchizuje wszystkie aspekty pomocy, wyznaczając odpowiednie rozwiązania merytoryczne i organizacyjne. Uwzględnia specjalne potrzeby edukacyjne uczniów z dysleksją, możliwości szkół i placówek, korzysta z doświadczeń praktyków oraz interdyscyplinarnej wiedzy naukowej na ten temat.

System obejmuje:

- rozpoznanie trudności
- diagnozę
- organizację pomocy.

Innowacyjność systemu polega na uporządkowaniu stosowanych form i metod pracy oraz stworzeniu mechanizmów postępowania sprawiających by najwięcej dzieci zagrożonych dysleksją rozwojową uzyskało konieczną pomoc.

Marta Bogdanowicz

Instytut Psychologii, Uniwersytet Gdański

Studenci z dysleksją na wyższych uczelniach Europy – rezultaty Kwestionariusza Europejskiego Towarzystwa Dysleksji

W 2007 roku przeprowadzono badania kwestionariuszowe w 17 organizacjach należących do Europejskiego Towarzystwa Dysleksji w: Republice Czeskiej, Chorwacji, Danii, Finlandii, Grecji, Francji, Islandii, Irlandii, Polsce, Rosji, Wielkiej Brytanii, Słowenii, Szwecji, na Cyprze, Litwie i we Włoszech. Celem badań było stwierdzenie jaka jest świadomość społeczna problemu dysleksji u studentów wyższych uczelni oraz jakie przysługują im prawa korzystania z dostosowanych do ich możliwości.

Okazało się, że świadomość społeczna odnośnie występowania problemu dysleksji u studentów jest niska lub bardzo niska (tak odpowiedzieli przedstawiciele 81% krajów), a wśród pozostałych jedynie, czyli w 5 krajach (1/3), studenci mają możliwość skorzystania z pomocy, zagwarantowanej prawnie. W połowie krajów istnieje specjalny zespół lub osoba, która takiej pomocy udziela. Formy dostosowania dydaktyki i wymagań do możliwości studentów to zastąpienie egzaminu pisemnego ustnym (62%), nie zwracanie uwagi na poziom graficzny prac pisemnych (62%), używanie komputera do pisania egzaminu (87%). Studenci z dysleksją mogą nagrywać wykłady (81%), otrzymują też więcej czasu na pisemnych egzaminach (69%). Zwykle podstawą do opisanych dostosowań stanowią opinie z publicznych poradni. Respektowanie tych praw głównie zależy od konkretnych nauczycieli akademickich. Dlatego tak potrzebne jest podnoszenie poziomu świadomości dysleksji na wyższych uczelniach.

Aneta R. Borkowska

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej
Lublin

Uczą się czy nie – oto jest pytanie? (o problemach w wypowiedziach ustnych młodzieży z dysleksją)

Jednym ze wskaźników siły zaangażowania w proces uczenia się młodzieży jest między innymi poziom opanowania pojęć, określeń i płynność wypowiedzi ustnych. W przypadku młodzieży z dysleksją, znane i uznane za obiektywne są trudności w strukturalizacji i poprawności wypowiedzi pisemnych. Natomiast oczekiwania wobec wypowiedzi ustnych są znacznie wyższe. Okazuje się jednak, że młodzież z dysleksją ma problemy z przypomnieniem sobie w odpowiednim momencie odpowiedzi: nazw, pojęć specyficznych dla danej dziedziny wiedzy, nazwisk. To powoduje brak płynności wypowiedzi, wrażenie wątpliwości, co do ugruntowania wiedzy i mogą sugerować przyczynę tkwiącą w słabej motywacji. Tymczasem, ostatnie badania procesów pamięci u młodzieży z dysleksją wskazują na istotnie częściej występujące zjawisko „mam na końcu języka” (TOT) w tej grupie osób, co świadczy o nieprawidłowościach w dostępności do umysłowych zasobów leksykalnych. Również efektywność wskazówek podawanych w celu wydobywania słowa, którego dotyczy zjawisko TOT jest istotnie mniejsza niż w grupie kontrolnej. Świadomość tego faktu powinna przekładać się na określone sposoby kontrolowania poziomu wiedzy młodzieży z dysleksją.

Zbigniew Czop
Qpharma Sp. z o.o.
Warszawa

Specyficzne trudności w uczeniu się a zaburzenia metabolizmu wielonienasyconych kwasów tłuszczowych – czy jest między nimi związek? Na podstawie badań klinicznych z preparatem eye q

Coraz więcej dowodów wskazuje na to, że niedobory lub zaburzone proporcje niektórych wielonienasyconych kwasów tłuszczowych (WNKT) z rodziny omega-3 i omega-6 mogą być przyczyną predyspozycji i objawów dysleksji, dyspraksji, ADHD i autyzmu” - to zdanie wypowiedziane przez Dr Alex Richardson z Uniwersytetu w Oksfordzie, mówi o kierunku, w którym zmierza znaczna część badań nad osobami ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się. Okazuje się, że to, co może łączyć takie zaburzenia jak dysleksja, dyspraksja, ADHD czy zaburzenia ze spektrum autyzmu, to częste współwystępowanie tych problemów, oraz częste występowanie zaburzeń metabolizmu WNKT u tych osób. W tym referacie przyjrzymy się roli WNKT w organizmie ludzkim i wynikom badań klinicznych z użyciem preparatu zawierającego specyficzną kombinację WNKT omega-3 i omega-6 u osób z objawami dysleksji, dyspraksji i ADHD, eye q.

Aneta Domagała, Urszula Mirecka

Zakład Logopedii i Językoznawstwa Stosowanego, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej
Lublin

Poziom sprawności grafomotorycznych uczniów kończących klasę I szkoły podstawowej

Referat dotyczy problematyki rozwoju grafomotorycznego i jego zaburzeń u dzieci z kl. I szkoły podstawowej. Prezentowane są wyniki badań w 50-osobowej grupie uczniów, przeprowadzonych za pomocą autorskiej techniki diagnostycznej – *Profilu sprawności grafomotorycznych*. Oceny możliwości i ograniczeń w sferze grafomotoryki u badanych osób dokonano na podstawie analizy próbek pisma i wzorów literopodobnych (z wykorzystaniem *Karty oceny pisma i wzorów literopodobnych*) oraz obserwacji przebiegu czynności grafomotorycznych, tempa ich wykonywania (według wskazań zawartych w *Protokole obserwacyjnym*). Dodatkowo zastosowano Test kreskowania M. Stambak, celem porównania wyników uzyskiwanych przez dzieci w badaniach z użyciem nowego narzędzia diagnostycznego i techniki wykorzystywanej powszechnie od wielu lat w diagnostyce grafomotoryki w poradniach psychologiczno-pedagogicznych. Badania ukierunkowane na rozpoznanie umiejętności grafomotorycznych pierwszoklasistów zostały przeprowadzone po rocznym okresie nauki szkolnej.

Burkhardt Fischer

Freiburger Blicklabor
Germany

Słuchowe, wzrokowe i optomotoryczne deficyty dzieci z dysleksją: diagnoza i terapia

Używamy naszych zasobów słuchowych i wzrokowych przez cały dzień. Nie przeszkadzają nam niewielkie błędy w spostrzeganiu. Jednak gdy idziemy do szkoły, ważne jest aby procesy te przebiegały poprawnie i bez wysiłku.

Widzenie i słyszenie to aktywne funkcje naszego mózgu, nie zaś pasywne funkcje organów zmysłów. Podczas wykładu zaprezentowane zostaną neurobiologiczne podstawy aktywnego słyszenia, aktywnego widzenia i kontroli optomotorycznej, co zostanie następnie uzupełnione podczas warsztatów. Wyjaśniona będzie rola systemu optomotorycznego w procesie czytania. Omówiony zostanie prawidłowy rozwój, jako podstawa wszelkiej diagnozy, jak również zaprezentowane będą dane z diagnozy dzieci z dysleksją. Pokazane zostaną efekty treningu wraz z ich transferem na umiejętności pisanie, czytania i podstawowe umiejętności arytmetyczne.

Maria Foryś

Instytut Pedagogiki, Uniwersytet Jagielloński
Kraków

Zdolności twórcze uczniów z dysleksją

Liczne badania nad zdolnościami osób z dysleksją, przeprowadzone za granicą przedstawiają osoby z dysleksją, jako jednostki twórcze i wybitnie uzdolnione, które posiadają umiejętności rzadko występujące wśród osób nie mających trudności w czytaniu i pisaniu. Potwierdzeniem istnienia szczególnych zdolności osób z problemami w nauce czytania i pisania jest fakt, iż wybitnie zdolne osoby jak: A. Rodin, P. Picasso, S. Hampshire, H. Ch. Andersen, T. Edison, A. Einstein, G. Washington oraz W. Churchill były osobami z dysleksją (Bogdanowicz, 2001).

Pedagogika zalicza dzieci ze specyficznymi trudnościami w czytaniu i pisaniu do grupy dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Uczniowie ci potrzebują w procesie uczenia się specjalnych warunków, odpowiadających ich indywidualnym możliwościom i ograniczeniom: specjalnego programu i indywidualnego tempa jego realizacji, specjalnych metod i nauczyciela o specjalnym przygotowaniu. W grupie tych dzieci mieszczą się zarówno uczniowie wybitnie zdolni, jak i dzieci z trudnościami w uczeniu się/z zaburzeniami uczenia się (Bogdanowicz, 1999). Należy podkreślić, że uczeń dyslektyczny odnajduje w tej grupie podwójne miejsce. Uczniowie dyslektyczni to uczniowie z specyficznymi trudnościami w uczeniu, a także wybitnie uzdolnieni. Stąd działania ze strony instytucji edukacyjnych należy zintensyfikować, w celu opieki zarówno w obszarze możliwości i ograniczeń tych uczniów.

Autorka przedstawia wyniki swoich badań nad zdolnościami twórczymi uczniów z dysleksją w powiązaniu z ich osiągnięciami szkolnymi. Badania zostały przeprowadzone w latach 2006/2007 w grupie uczniów gimnazjalnych na terenie województwa małopolskiego i śląskiego.

Marta Bogdanowicz

Instytut Psychologii, Uniwersytet Gdański

Urszula Sajewicz-Radtke

Szkoła Wyższa Psychologii Społecznej - Wydział Zamiejscowy w Sopotcie, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna "Tęcza"

Bartosz M. Radtke

Instytut Psychologii, Uniwersytet Gdański, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna "Tęcza"

Bateria metod diagnozy przyczyn niepowodzeń szkolnych w nauce czytania i pisania uczniów II klasy: polsko-litewski projekt „Sąsiedztwo”

Podczas referatu zostaną przedstawione wyniki badań prowadzonych w ramach projektu „Diagnoza przyczyn niepowodzeń szkolnych” realizowanego przez Uniwersytet Gdański i Uniwersytet w Kłajpedzie. Projekt badawczy został sfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Ogólnym celem projektu było wyrównanie szans edukacyjnych dzieci z trudnościami w czytaniu i pisaniu o charakterze dysleksji rozwojowej poprzez opracowanie efektywnego i ujednoczonego sposobu diagnozowania przyczyn niepowodzeń szkolnych.

Projekt realizowany był na przygranicznych terenach Litwy i Polski (pow. Kłajpeda, woj. pomorskie, woj. podlaskie, woj. warmińsko-mazurskie).

Podczas realizacji projektu zespół polskich i litewskich specjalistów opracował nową baterię testów pozwalających na wieloaspektową diagnozę przyczyn niepowodzeń szkolnych. Bateria służyć może jako narzędzie przesiewowe do szybkiego wykrywania potencjalnych trudności edukacyjnych.

Badaniami została objęta grupa ok. 900 ośmiolatków z terenu Litwy i Polski. Podczas wystąpienia zaprezentowane zostaną wyniki badań w kontekście różnic płciowych, które zanotowano zarówno w grupie dzieci litewskich jak i polskich.

Alicja Giermakowska

Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy Jana Kochanowskiego

Kielce

Rozwój morfologicznej kompetencji językowej u uczniów edukacji wczesnoszkolnej w kontekście gotowości do ortograficznego pisania

W praktyce edukacyjnej i diagnostycznej obserwuje się powszechny, wręcz nasilający się problem dysortografii u uczniów. Przedmiotem szeroko prowadzonych badań trudności w czytaniu i pisaniu jest najczęściej związek między tymi trudnościami i rozwojem umiejętności przetwarzania fonologicznego. Tymczasem poprawne zapisywanie słów wymaga odpowiedniego poziomu posługiwania się szerszym systemem kodów językowych. W słowniku umysłowym sprawnie posługującego się czytaniem i pisaniem użytkownika języka muszą być zakodowane informacje dotyczące następujących aspektów wyrazu: 1/semantycznego (znaczenie danego wyrazu), 2/ syntaktycznego (rola tematyczna, jaką dany wyraz może przyjąć w zdaniu), 3/ fonologicznego (postać fonetyczna wyrazu), 4/ ortograficznego.

W początkowej fazie nauki pisania, w klasie pierwszej, nauka ortograficznego pisania oparta jest głównie na regule fonetycznej, jako podstawowej i najłatwiejszej do przyswojenia.

Pisownia wyrazów ze zjawiskiem utraty dźwięczności oraz wyrazów - ortogramów z wymiennymi *ó, rz, ź, h, ch* i innych, wymaga albo przypomnienia sobie wszystkich słowotwórczych lub fleksyjnych, albo posłużenia się regułą morfologiczną: słowotwórczą lub fleksyjną. Szybkie zastosowanie przez uczniów tych reguł podczas pisania, zależy od poziomu rozwoju kompetencji morfologicznej.

W piśmiennictwie polskim nie spotyka się szerszych wyników badań umiejętności językowych w zakresie morfologii u dzieci z trudnościami w czytaniu i pisaniu. Podjęte badania i uzyskane wyniki stanowią próbę spojrzenia na ten problem i będą zaprezentowane w przygotowanym referacie.

Grażyna Krasowicz–Kupis

Instytutu Psychologii, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej

Lublin

Oblicza trudności w uczeniu u trzecioklasistów

Referat prezentuje wyniki najnowszych badań, opartych o narzędzia diagnostyczne opracowane przez Zespół ds. Diagnozy Dysleksji przy Pracowni Testów Psychologicznych PTP, przeprowadzonych na grupie docelowej około 60 uczniów klas III, wybranych celowo jako doświadczających znaczących trudności w czytaniu i pisaniu (kryterium zewnętrzne – opinia nauczyciela). W badaniach oceniano czytanie, pisanie, tempo nazywania, szybkość przetwarzania informacji, świadomość fonologiczną i pamięć fonologiczną, poziom intelektualny i strukturę intelektu, oraz wybrane aspekty oceny neuropsychologicznej (nazywanie, płynność słowną, gnozę somatosensoryczną, gnozę palców oraz określanie lewej i prawej strony). Uzyskane rezultaty pozwolą na wstępną charakterystykę rzeczywistego poziomu i zakresu doświadczanych trudności w czytaniu, częstość występowania trudności o charakterze dysleksji a także ocenę ewentualnej możliwości wyodrębnienia podtypów trudności w uczeniu się lub wyodrębnienia postaci dysleksji.

Jadwiga Jastrzab

Uniwersytet Mikołaja Kopernika

Toruń

Nauczyciel współczesnej szkoły jako wychowawca, dydaktyk, doradca i terapeuta

Nauczyciel współczesnej szkoły to *wychowawca, dydaktyk, doradca i terapeuta*. Spełnia swoje zadania kompetentnie, cierpliwie, odważnie, z zaangażowaniem. Kieruje się interdyscyplinarną wiedzą, aktualizowaną bieżącymi osiągnięciami nauki i potrzebami społecznymi. W procesie edukacji swoich uczniów:

- towarzyszy i pomaga im w odkrywaniu ich własnych możliwości, zdolności, talentów, by stawali się świadomi swojej wartości i godności,
- stwarza i udostępnia im warunki pomyślnego rozwoju integrując gruntowną wiedzę o człowieku z odczytywanymi znakami czasu,
- obdarza każdego szacunkiem niezależnie od zdolności i możliwości, problemów i sytuacji społecznej.

Kompetencje psychopedagogiczne nauczyciela:

- kompetentna znajomość prawa oświatowego w kwestii korzystania z pomocy psychologiczno – pedagogicznej,
- kompetentna znajomość definicji: specjalne potrzeby edukacyjne i wychowawcze oraz specyficzne trudności w uczeniu się,
- kompetentna operatywność w korzystaniu z opinii i orzeczeń poradni specjalistycznych,
- kompetentna trafność obmyślenia wymagań edukacyjnych i wychowawczych wraz z konsekwencją ich realizacji,
- kompetentna umiejętność oceniania uczniów w sytuacjach bieżących i doraźnych, końcowosemestralnych i końcoworocznych,
- kompetentne postępowanie profilaktyczne, korektywne, stymulujące wobec potrzeb edukacyjnych i zagrożeń niepowodzeniem szkolnym.

Agnieszka Klimecka

Szkoła Podstawowa nr 3

Częstochowa

Czy problem ucznia musi oznaczać porażkę szkoły?

Innowacja „w stronę szkoły przyjaznej uczniom z dysleksją” powstała z powodu rosnącej liczby zdiagnozowanych przypadków ryzyka dysleksji, przechodzącego w dysleksję na skutek braku właściwego wspomaganie w domu. Poprzedzona została pracą z uczniami programem terapeutyczno-edukacyjnym „Ortografitti” i utworzeniem grup wsparcia dla rodziców, którym proponowano zestawy ćwiczeń do pracy z dziećmi oraz metodę dyktanda w 10 punktach. Potwierdzono konieczność wspierania rozwoju uczniów o specyficznych trudnościach w nauce, takich jak dysleksja czy dysortografia. Innowacja wdrażana była w latach 2005-2008, w jej ramach powstał projekt edukacyjny dla klas IV-VI oparty o program „Ortografitti” z elementami arteterapii i terapii wspomaganie komputerem. Opracowany został kontrakt zobowiązujący ucznia, rodziców i szkołę do pracy nad wyrównywaniem szans dziecka. Program „Ortografitti” wdrożono do pracy na zajęciach wyrównawczych. Arteterapią objęto uczniów I etapu kształcenia, zwłaszcza dzieci o obniżonej sprawności manualnej i leworęczne. W oparciu o doświadczenia stworzono system wczesnego wspierania ucznia i wprowadzono jego zapisy do statutu placówki. Jako, że innowacja realizowana była w ramach dodatkowej pracy świetlicy szkolnej, wprowadzono także zapis mówiący o terapeutycznej, obok opiekuńczo-wychowawczej, roli świetlicy. Planujemy utworzenie pionu klas terapeutycznych, w których, metodami dostosowanymi do jego możliwości, dziecko mogłoby jednocześnie realizować program i pracować nad wyrównaniem szans edukacyjnych.

Jak zwiększyć motywację wszystkich stron do budowania pożądaných relacji pomiędzy szkołą rodzicem i dzieckiem

W terapii poznawczo – behawioralnej bardzo ważna jest motywacja klienta. Jednym z podstawowych założeń tego nurtu jest stwierdzenie, że jest to terapia oparta na współpracy, w której terapeuta jest trochę trenerem – czyli osobą, która wie jak doprowadzić o zmiany, a klient jest osobą, która może tę zmianę zrealizować. To klient jest najlepszym ekspertem od samego siebie.

W przypadku pracy z dziećmi i ich rodzinami dodatkowo spotykamy się z trudnością dotyczącą bardzo ważnego założenia technik behawioralnych – by zmienić zachowanie dziecka, trzeba wpiery zmienić swój własny sposób działania. Warto podkreślić stwierdzenie Russella Barkleya, że stawiając diagnozę i planując interwencję terapeutyczną konieczne jest sprawdzenie czy dana rodzina jest gotowa lub czy ma możliwości wprowadzenia danej propozycji terapeutycznej w swoje życie. Sukces zależy nie tylko od dobrych chęci ale także od współpracy wszystkich stron – nauczycieli, rodziców i czasami dzieci.

W czasie warsztatu spróbujemy zastanowić się jakie techniki motywacyjne lub edukacyjne możemy zastosować by skłonić rodziców do współpracy. Spróbujemy się zastanowić na jakich poziomach możemy wpływać na to by rodzina zdecydowała się zmienić swój sposób postępowania i zaczęła realizować zalecenia terapeutyczne.

Pierwszym poziomem, który postaramy się zanalizować będzie gotowość do zmiany (terapia motywacyjna).

Kolejną zmienną będzie ocena sposobu myślenia o sobie i o dziecku jako czynnika blokującym zmianę. (...)

Niepowodzenie w uczeniu jako powikłanie ADHD

Zespół nadpobudliwości psychoruchowej (ADHD, zespół hiperkinetyczny) jedną z najczęstszych neurologicznych i psychiatrycznych przypadłości u dzieci. ADHD charakteryzuje się obecnością trwałych wzorców zachowania, utrzymujących się przynajmniej przez 6 miesięcy i układających się w charakterystyczną triadę objawów. Są nimi problemy z utrzymaniem uwagi, nadmierna impulsywność oraz nadruchliwość, nasilone w stopniu niewspółmiernym do wieku i poziomu rozwoju dziecka. Dzieci z ADHD są niespokojne, mają trudności z pozostaniem na miejscu w klasie, łatwo rozpraszają się, nie potrafią zczekać na swoją kolej, dużą trudność sprawia im zastosowanie się do kolejnych instrukcji. Często przerzucają się z jednej, nie zakończonej działalności do drugiej, są nadmiernie gadatliwe, przeszkadzają innym, wydaje się, że nie słuchają tego co się do nich mówi. Angażują się w niebezpieczne działania, nie uwzględniając możliwych ich konsekwencji..

Zespół nadpobudliwości psychoruchowej zdecydowanie utrudnia dotkniętym nim osobom funkcjonowanie w rodzinie, szkole, wśród rówieśników. Doznają odrzucenia, są karane, ponoszą nieustanne porażki, próbując wypełniać zadania, które dla wszystkich wokół wydają się proste. Wyniki wielu badań są zgodne co do tego, że dzieci z ADHD cechuje niższe poczucie wartości, przekonanie, że są mniej sprawne intelektualnie niż rówieśnicy. W dodatku przyjmują, że negatywne informacje o sobie, które otrzymują ze strony innych ludzi (nagany nauczycieli, złość lub płacz rodziców, drwiny kolegów), są czymś oczywistym, czymś, na co zasługują, skoro nieustannie robią coś „nie tak”. (...)

Grażyna Krasowicz-Kupis

Instytut Psychologii, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej
Lublin

Nowe i odnowione narzędzia diagnostyczne dla uczniów klas III z trudnościami w czytaniu i pisaniu

Przedstawione zostaną opracowane przez Zespół ds. Diagnozy Dysleksji przy Pracowni Testów Psychologicznych PTP i znormalizowane narzędzia do oceny czytania, pisania, tempa nazywania, świadomości fonologicznej, pamięci fonologicznej, przeznaczone do diagnozy uczniów klasy III. Uczestnicy zostaną zapoznani ze sposobem badania i oceny wyników, a także integrowania rezultatów prezentowanej baterii oraz ich użyteczność praktyczna w diagnozowaniu dysleksji.

Nowa diagnoza dysleksji - działalność zespołu ds diagnozy dysleksji przy Pracowni Testów Psychologicznych PTP

W odpowiedzi na rosnące zapotrzebowanie na ujednoczenie kryteriów diagnostycznych dla dysleksji rozwojowej i zarazem opracowania narzędzi diagnostycznych odpowiadających współczesnej wiedzy na temat tego zaburzenia, prof. Anna Matczak powołała zespół ds. diagnozy dysleksji przy Pracowni Testów Psychologicznych PTP. W skład Zespołu weszło wiele osób, które od lat zajmują się problematyką dysleksji, przedstawiciele MEN, CMPPP, PTD oraz Zespołu Pracowni. W efekcie prac zespołu zaproponowano założenia modelu podstawowej diagnozy, który pozwoliłby na różnicowanie dysleksji od innych zaburzeń. Następnie dobrano z już istniejących oraz skonstruowano nowe narzędzia do diagnozy (czytania, pisania, tempa nazywania, świadomości fonologicznej itp.) ukierunkowane na badania w grupie dzieci na etapie nauczania zintegrowanego. Na wykładzie przedstawione zostaną prace zespołu: założenia modelu diagnozy oraz powstałe narzędzia, a także wstępne wyniki ukazujące normalizację oraz ocenę przydatności tych narzędzi dla uczniów klasy III.

Mariola Kurczyńska

Niepubliczna Poradnia Specjalistyczna Psychologiczno-Pedagogiczna
Legnica

Alternatywne formy edukacji przedszkolnej szansą na dobry start

W roku szkolnym 2007/08 w dziesięciu gminach województwa dolnośląskiego wdrażano projekt „Alternatywne formy edukacji przedszkolnej - dobry start przedszkolaka”. Realizacją działań zajął się o/49 w Świdnicy we współpracy z o/82 w Legnicy. Celem projektu było stworzenie w środowisku wiejskim optymalnych warunków dla ogólnego rozwoju i edukacji dziecka w wieku 3-5 lat, w tym m.in. wczesne wykrywanie ryzyka dysleksji oraz niwelowanie i łagodzenie problemów związanych z dysleksją. Projekt oparto na Metodzie Dobrego Startu prof. Marty Bogdanowicz.

Do projektu przystąpiło 10 gmin, na terenie których utworzono łącznie 33 przedszkola dla aż 450 dzieci. Środki pozyskane na ten cel z Europejskiego Funduszu Społecznego to kwota blisko 4 mln złotych.

Przedszkola były tworzone w świetlicach wiejskich, w szkołach, a nawet w remizie strażackiej. Każdy ośrodek został wyposażony w meble, dywany, wykładziny, zabawki, literaturę, sprzęt RTV oraz wszelkie pomoce dydaktyczne. Dla dzieci mieszkających w dalszej odległości od ośrodka zorganizowano dowóz. Organizatorzy zapewnili też dzieciom śniadania. Równoległe z pracą z dziećmi odbywały się spotkania dla rodziców. Miesięcznie udzielano im ponad 90 porad psychologicznych, pedagogicznych lub logopedycznych. Przedszkola pracowały 15 godzin w tygodniu, tj. 3 godziny dziennie. Dzieci otrzymały prezenty na Mikołaja, na Dzień Dziecka oraz wyprawkę do szkoły. Wszystkie działania były dla rodziców całkowicie nieodpłatne.

Raisa Iwanowa Łałażewa - referat został odczytany przez A. Giermakowską
Leningradzki Państwowy Uniwersytet im. A. S. Puszkina
Sankt Petersburg

O problemie interioryzacji czynności językowych u dzieci z zaburzeniami w czytaniu i pisaniu

Pojęcie interioryzacji zajmuje ważne miejsce w kulturowo-historycznej teorii rozwoju wyższych funkcji psychicznych L. S. Wygotskiego, w operacyjnej koncepcji J. Piageta, a także w teorii kształtowania się czynności umysłowych P. J. Galperina.

P.J.Galperin podkreślał, że na wczesnych etapach rozwoju myślenia realizacja czynności umysłowych dokonuje się w ścisłym związku z czynnościami zewnętrznymi i manipulowaniem przedmiotami. Przejście zewnętrznych czynności w plan wewnętrzny zachodzi etapami. Wykonywanie czynności może być realizowane na trzech poziomach: w planie zewnętrznym (materializacja czynności), w planie mowy uzewnętrznionej, w planie wewnętrznym (w umyśle).

W procesie kształtowania się mowy uwidocznia się ścisły związek czynności językowej dziecka z konkretnym działaniem, z rozwojem potrzeb poznawczych i potrzeb komunikacji językowej. W związku z tym, zgodnie z podejściem Brunera, dziecko najwcześniej przyswaja w języku te stosunki, które ujawniają mu się w praktycznym działaniu. W rezultacie konkretnych czynności tworzą się struktury stanowiące jakby siatki reguł językowego systemu.

We współczesnych psychologicznych i psycholingwistycznych badaniach pisanie ujmuje się jako złożony, wielooperacyjny i wielopoziomowy proces, którego struktura obejmuje kilka poziomów: motywacyjny, znaczeniowy, językowy, sensomotoryczny (gnostyczno - prakcyjny). (...)

Marta Łockiewicz

Instytut Psychologii, Uniwersytet Gdański

Wiedza o dysleksji u przyszłych nauczycieli

Uczniowie ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się mają specjalne potrzeby edukacyjne, których spełnienie jest niezbędne do odniesienia sukcesu w szkole. Standardowe metody nauczania okazują się niewystarczające, konieczne jest zatem dostosowanie procesu nauczania, programu, stosowanych metod, wymagań i oceniania do potrzeb tych uczniów. Pod względem prawnym taką indywidualizację zapewniają Rozporządzenia wydane przez Ministerstwo Edukacji Narodowej. Do ich efektywnego wprowadzenia w życie są jednak konieczne określona świadomość oraz specjalne przygotowanie nauczycieli.

Dlatego też istotną kwestią wydaje się stwierdzenie, czy programy studiów wyższych uwzględniają w wystarczającym stopniu wiedzę o specyficznych trudnościach w uczeniu się, czy przyszli nauczyciele są właściwie przygotowani do pracy z dziećmi dyslektycznymi, z którymi niejednokrotnie się zetkną w toku swojej pracy zawodowej. Aby odpowiedzieć na to pytanie, poddano badaniu studentów trzeciego, czwartego oraz piątego roku studiów Uniwersytetu Gdańskiego z następujących kierunków: filologia polska, rosyjska, angielska, historia oraz biologia. Uwzględniono różne specjalności, ponieważ u dzieci i młodzieży z dysleksją trudności można zaobserwować w nauce różnych przedmiotów szkolnych, zależnie od utrzymujących się dysharmonii rozwojowych. W badaniu wykorzystano ankietę „Kwestionariusz Świadomości Dysleksji” opracowaną przez prof. dr hab. Martę Bogdanowicz. Dwie części, zawierające pytania zamknięte i otwarte na temat terminologii, etiologii, symptomów czy terapii dysleksji, pozwalają porównać wiedzę deklarowaną i faktyczną respondentów.

Barbara Mańczak

Szczeciński Oddział Polskiego Towarzystwa Dysleksji, Ośrodek Terapii Dysleksji

System kompleksowej opieki psychologiczno-pedagogicznej w dokumentacji szkół przyjaznych uczniom z dysleksją

Rozporządzenie MENiS z 2001 roku i jego aktualizacja dnia 7 stycznia 2003 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach, podaje, jak szkoła może organizować system pomocy uczniom z dysleksją, jako uczniom ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, wykorzystując takie formy pomocy jak: wczesne rozpoznawanie, diagnozę, konsultacje, porady, zajęcia specjalistyczne indywidualne i zespołowe, klasy terapeutyczne, warsztaty i inne.

Z kolei Rozporządzenie MENiS z dnia 7 września 2004 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych nakłada na nauczycieli obowiązek dostosowywania wymagań edukacyjnych do potrzeb i możliwości uczniów na podstawie opinii po badaniach w poradniach psychologiczno-pedagogicznych.

W ramach badań przeprowadzonych podczas akcji Szczecińskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Dysleksji przez dwa kolejne lata wykonywano analizę dokumentacji wewnątrzszkolnej pod kątem poszukiwania w niej zapisów na temat budowania lub funkcjonowania w szkole kompleksowego systemu opieki psychologiczno-pedagogicznej nad uczniami dyslektycznymi i ryzyka dysleksji. Do arkusza analizy dokumentacji nanoszono zapisy wskazane przez dyrektorów szkół.

Czy statuty szkolne, wewnątrzszkolne systemy oceniania i inne dokumenty szkolne zawierają takie zapisy, które dają praktyczne podstawy do zorganizowania w konkretnej szkole prawidłowej opieki nad uczniami ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się?

Ćwiczenie umiejętności korzystania z zasad ortograficznych - wg programu KOLOROWE GRY

Świadomość ortograficzną można budować tylko na dogłębnej znajomości języka w aspektach: semantycznym, syntaktycznym i fonologicznym. Dopiero ugruntowanie w tej wiedzy sprawi, że uczeń dyslektyczny będzie posługiwał się zasadami ortograficznymi, bo będzie umiał korzystać z nich jak z czytelnych wskazówek. Zatem umiejętność korzystania z zasad ortograficznych to umiejętność korzystania z tychże zasad sprowadzonych do praktycznych wskazówek.

Świadomość ortograficzną w programie *Kolorowe Gry* kształtujemy kolejno poprzez realizowanie trzech zadań:

- podanie uporządkowanych zasad i wskazówek ortograficznych;
- nauczenie algorytmów, czyli kroków myślenia przed podjęciem decyzji o napisaniu odpowiedniej litery;
- wyćwiczenie nawyku korzystania z wiedzy ortograficznej podczas pisania.

Uczeń uczy się samokontroli z wykorzystaniem werbalizacji. Ćwiczmy uruchamianie myślenia algorytmicznego o zasadach ortograficznych kolejno: podczas czytania wyrazu przed napisaniem, podczas pisania wyrazu i po napisaniu.

Stanisław Milewski

Zakład Logopedii, Uniwersytet Gdański

Błędy w pisowni uwarunkowane wymową

W wielu publikacjach można spotkać się z twierdzeniem, że uczeń tak pisze, jak mówi. Opinia ta jest bardzo uproszczona i nie znajduje pełnego odzwierciedlenia w faktach. Za pomocą liter alfabetu dziecko nie ma możliwości oddania, chociaż w sposób przybliżony, wszystkich osobliwości wymowy. Pismo alfabetyczne w swych założeniach jest pismem fonologicznym. Odrębnymi literami nie oznacza się więc poszczególnych głosek będących wariantami realizacyjnymi danego fonemu. W swym

wystąpieniu omawiam, jakie aspekty wymowy mogą znaleźć odbicie w pisowni. Należą do nich bez wątpienia wady wymowy (substytucje – paralalie), błędy wymowy, oraz procesy asymilacyjne, które są naturalnym zjawiskiem podczas artykulacji.

Olga Pelc-Pękala

Poradnia Psychologiczna Polskiego Towarzystwa Dysleksji
Kraków

Marcin Szczerbiński

Uniwersytet w Sheffield

Wczesna diagnoza trudności w czytaniu. Prezentacja Testu Dekodowania

Niniejsze wystąpienie zawiera podsumowanie badań longitudinalnych nad poznawczymi uwarunkowaniami różnic indywidualnych w nabywaniu umiejętności czytania i pisania. W badaniach uczestniczyło ponad 100 uczniów krakowskich szkół. W klasach 0-1 przebadano ich próbami mierzącymi między innymi znajomość liter, umiejętności fonologiczne tempo nazywania, sprawność motoryczną, organizację wzrokowo-przestrzenną, lateralizację oraz ogólną sprawność intelektualną. W klasach drugiej i trzeciej dokonano pomiaru ich umiejętności czytania i pisania. Wyniki owych badań stały się podstawą do opracowania Testu Dekodowania, którego podstawowym celem jest identyfikacja dzieci z trudnościami w dekodowaniu, czyli poprawnym i szybkim rozpoznawaniu drukowanych wyrazów (pierwszy etap nauki czytania). Test składa się z dwóch części: z testów osiągnięć (znajomość liter i cyfr; czytanie słów prawdziwych i sztucznych) oraz z testów funkcji poznawczych (testy tempa nazywania, testy fonologiczne). Test został znormalizowany (na populacji około ośmiuset dzieci) i posiada wstępne normy centylowe: dla dzieci z zerówki (drugie półrocze) i z pierwszej klasy.

Małgorzata Piejaś

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna nr 4, Ośrodek Terapii Dysleksji
Szczecin

Nauczyciel wobec problemu nieczytelnego pisma ucznia

Droga prowadząca do swobodnego, sprawnego, tj. w znacznej części zautomatyzowanego pisania pismem czytelnym i estetycznym jest długa i wymagająca od ucznia wiele wysiłku. Odnośnie do sposobu wykonywania znaków pisarskich można w początkowej fazie wyróżnić ruchy składane – elementowe a dopiero później ruchy całościowe, kreślone swobodnie bez większego wysiłku i wreszcie pisanie rytmiczne, płynne, dynamiczne.

Co to jest błąd graficzny? Pytanie to rzadko zadajemy sobie w codziennej praktyce szkolnej, chociaż pytanie takie jest uzasadnione; nie przykuwa ono naszej uwagi w tym stopniu, jak pytanie o błąd ortograficzny, gramatyczny czy stylistyczny.

Sądzi się dość powszechnie, że norm graficznych pisma właściwie nie ma, że pismo nasze, oparte na wzorze łacińskim, ma swoje określone kształty, które przyswojone w początkowej nauce pisania każdy z nas później tak czy inaczej zmienia według własnych upodobań.

Należy stwierdzić, że najgroźniejsze są błędy konstrukcyjne i proporcjonalności pisma, ze względu na naruszenie kształtu liter i ich proporcji, co prowadzi z reguły do osłabienia czytelności, jak również do obniżenia estetyki pisma.

Proponowany zestaw ćwiczeń grafomotorycznych i graficznych można zastosować podczas zajęć z terapii pedagogicznej, jak również podczas zajęć wyrównawczych w szkole. Ćwiczenia te mogą być wykonywane przez ucznia pod kierunkiem nauczyciela języka polskiego, rodziców jako element jego pracy samokształceniowej.

Agata Pielka

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna nr 1
Szczecin

Nauka czytania w świetle najnowszych badań naukowych. Indywidualne wzorce myślenia i „prawa osobiste” w służbie uczenia się i nauczania

Myśleliśmy, że czytanie to umiejętność. Coraz więcej jest dowodów na to, że jest jednak funkcją naszego umysłu. Rozwija się jak mowa, od samego początku życia przez „kąpiel wyrazową”. Uważaliśmy, że dzieci uczą się czytania w szkole, gdy są do tego dojrzałe. A tu coś nowego – miłośnicy książek i zarazem najlepsi uczniowie opanowali czytanie przed pójściem do szkoły! Gdy poznamy jak się to stało, czym są reprezentacje i indywidualne wzorce myślenia uruchamiające naszą świadomość, podświadomość i nieświadomość sprawimy, że nauczanie będzie miłe dla nauczyciela, radosne dla ucznia, a szkoła.... Każdy z nas chciałby taką wspominać.

Urszula Sajewicz-Radtke

Szkoła Wyższa Psychologii Społecznej - Wydział Zamiejscowy w Sopocie, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna "Tęcza"

Bartosz M. Radtke

Instytut Psychologii, Uniwersytet Gdański, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna "Tęcza"

Diagnoza trudności w czytaniu i pisaniu uczniów klas drugich - do badań przesiewowych, nową baterią metod

Podczas warsztatu zaprezentowana zostanie Bateria Metod diagnozy przyczyn niepowodzeń szkolnych dla dzieci w klasach II szkoły podstawowej. Bateria metod jest produktem projektu „Diagnoza przyczyn niepowodzeń szkolnych” realizowanego w ramach Programu Sąsiedztwa Litwa – Polska – Federacja Rosyjska (Obwód Kaliningradzki), współfinansowanego ze środków Regionalnego Funduszu Rozwoju Regionalnego i TACIS.

Uczestnicy będą mogli zapoznać się z pomocami, procedurą prowadzenia badania, sposobami interpretacji wyników. Prowadzący w praktyczny sposób zaprezentują przydatność metod w diagnozie uczniów klas drugich szkoły podstawowej z trudnościami w nauce czytania i pisania.

Marta Skrzypek

Ośrodek KOTEA
Szczecin

Pamięć uczniów z dysleksją – kontrowersje teoretyczne, wnioski dla praktyki

Pamięć jest jednym z najważniejszych wymiarów funkcjonowania poznawczego; bierze udział w czytaniu, w procesie nauki czytania i pisania, w nabywaniu wiadomości z tekstów – stąd jej powiązania ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się są liczne i wielokierunkowe.

W wystąpieniu zostaną zreferowane aktualne kontrowersje w sposobach ujmowania relacji między dysleksją i pamięcią, omówione będą czynniki – w tym emocjonalne i motywacyjne – wpływające na wyniki uczenia się wiadomości przez uczniów z dysleksją, wyprowadzone zostaną - na podstawie literatury przedmiotu, badań własnych oraz doświadczeń zawodowych autorki – wnioski praktyczne dla nauczycieli, terapeutów oraz rodziców uczniów z dysleksją.

„Dysleksja nie może być wymówką” – doświadczenia z realizacji programu

W roku szkolnym 2006/2007 Ośrodek Terapii Dysleksji w Szczecinie wdrożył w wybranych szkołach pilotażowy program opieki nad uczniami z dysleksją, mający na celu zmotywowanie uczniów do samodzielnej pracy nad trudnościami, a nauczycieli – do nadzorowania tej pracy. W 25 szkołach

Szczecina odbyły się warsztaty dla uczniów, a także konsultacje dla pedagogów, polonistów i nauczycieli języków obcych.

Plakat prezentuje cele i składniki programu, doświadczenia z jego realizacji, efekty oraz wnioski praktyczne.

Krystyna Sochacka

Uniwersytet w Białymstoku

Diagnozowanie czytania

Celem wystąpienia będzie popularyzacja wiedzy o miarach czytania, które mogą być stosowane zarówno w badaniach naukowych, jak i w profesjonalnej praktyce. W przeciwieństwie do bardziej rozwiniętych krajów u nas ciągle jeszcze niewiele jest odpowiednich metod, po które można po prostu sięgnąć, dlatego często stajemy przed koniecznością przygotowania ich we własnym zakresie. Mam nadzieję, że przygotowana prezentacja okaże się w takich próbach pomocna. Omówione zostaną następujące aspekty umiejętności czytania: płynność, tempo i poprawność, czytanie ze zrozumieniem, czytanie dla przyjemności, jak również możliwe sposoby ich badania. Ponadto nieco miejsca zostanie poświęcone diagnozowaniu zdolności, które warunkują powodzenie w opanowaniu tej umiejętności.

Irena Sorokosz

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa
Elbląg

Magia opinii, czyli co i jak zmienia świadomość bycia uczniem dyslektycznym

Wystąpienie jest prezentacją badań własnych dotyczących poczucia zmian w odbiorze siebie, ocenie relacji z innymi i różnych sytuacji szkolnych, po uzyskaniu przez uczniów opinii poradni o dysleksji. Świadomość istnienia obiektywnych przyczyn trudności w czytaniu i pisaniu, w różnym stopniu zmienia poziom zaangażowania uczniów w pokonywanie szkolnych sytuacji trudnych, wpływa na zachowanie i relacje z nauczycielami, rówieśnikami i rodzicami.

Danuta Stempowska

Niepubliczna Poradnia Specjalistyczna Psychologiczno-Pedagogiczna
Świdnica

Wiejskie dzieci też mogą stać się przedszkolakami

W minionym roku szkolnym w dolnośląskich gminach, o niskim wskaźniku upowszechnienia edukacji przedszkolnej, realizowano projekt: *"Alternatywne Formy Edukacji Przedszkolnej – Dobry Start Przedszkolaka"*. Nad działaniami czuwał Świdnicki 49 Oddział Polskiego Towarzystwa Dysleksji we współpracy z 82 Oddziałem PTD w Legnicy.

Przedsięwzięcie miało na celu stworzenie mini-przedszkoli na obszarach wiejskich, a także wczesne wykrycie ryzyka dysleksji i łagodzenie problemów z nim związanych.

W 10 gminach utworzono łącznie 33 ośrodki przedszkolne skupiające 450 dzieci, w wieku od 3 do 5 lat. Każdy ośrodek został wyposażony w meble, dywany, sprzęt RTV i wszelkie pomoce dydaktyczne. Oprócz zajęć dydaktycznych z dziećmi, w których istotną rolę odgrywała Metoda Dobrego Startu Marty Bogdanowicz, odbywały się spotkania pedagogów, psychologów i logopedów z rodzicami. Miesięcznie udzielano ponad 90 porad. Przedszkola pracowały 3 godziny dziennie. Projekt został bardzo dobrze przyjęty przez mieszkańców wsi biorących w nim udział. Środki pozyskane z Europejskiego Funduszu Społecznego to prawie 4 mln złotych.

Edukacja przedszkolna była dotąd niedostępna dla dzieci mieszkających na wsiach. Dzięki EFS wiejskie dzieci dostały szansę na lepszy start w życie szkolne, a projekt został nagrodzony tytułem „Najlepsza inwestycja w człowieka 2008”.

Elżbieta Szala

Terapeutyczna Szkoła Podstawowa nr 119
Wrocław

Wielokierunkowe działania terapeutyczne wzmacniające proces edukacji dziecka z dysleksją

W referacie zaprezentowano podejmowane działania szkoły stymulujące i wzmacniające proces uczenia się dzieci z dysleksją.

W referacie zaprezentowano podejmowane przez szkołę działania stymulujące i wzmacniające proces uczenia się dzieci z dysleksją. Przedstawiono rozmaite metody terapii usprawniające podstawowe funkcje niezbędne w procesie nabywania elementarnych umiejętności szkolnych. Proponowane formy pracy z uczniem ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się uwzględniają wielozmysłowe poznanie rzeczywistości i aktywne uczestnictwo dzieci w życiu kulturalnym i społecznym. Działania te opierają się na wspieraniu rozwoju psychoruchowego, uwzględnianiu indywidualnych potrzeb dziecka, promocji zdrowia psychofizycznego, stwarzaniu możliwości osiągnięcia sukcesu oraz włączaniu rodziców, opiekunów w proces terapeutyczny dzieci. Pracę przygotowano na przykładzie Terapeutycznej Szkoły Podstawowej we Wrocławiu.

Marcin Szczerbiński

Uniwersytet w Sheffield

Co naprawdę pomaga dzieciom z trudnościami w czytaniu?

Moje wystąpienie będzie krótkim przeglądem badań nad skutecznością prewencji oraz terapii trudności w czytaniu. Skoncentruję się przede wszystkim na trudnościach w dekodowaniu (tj. poprawności i tempie odczytania poszczególnych wyrazów), które są podstawowym symptomem dysleksji rozwojowej. Będę bronił następujących tez:

- Zasada „lepiej zapobiegać niż leczyć” stosuje się też do trudności w czytaniu.
- Terapie, które próbują zapobiec trudnościom w czytaniu bądź je zlikwidować poprzez usunięcie ich hipotetycznych przyczyn (deficytów percepcyjnych, motorycznych, językowych, integracji, tempa przetwarzania informacji, itd.), są na ogół mało efektywne. Skuteczniejsze są terapie objawowe.
- Najlepsza prewencja oraz terapia trudności w czytaniu to dobre nauczanie czytania. Wiemy sporo na temat wspólnych cech najbardziej skutecznych programów nauczania i terapii pedagogicznej (ich treści, sposobu prowadzenia, czasu trwania, intensywności, itd.)
- Z punktu widzenia terapii, rozróżnianie pomiędzy „prawdziwą dysleksją” a „pseudodysleksją” jest bez znaczenia. Ważny jest rodzaj trudności oraz ich nasilenie, a nie ich przyczyna.
- Problemy z dekodowaniem to tylko jeden aspekt trudności w czytaniu. Drugi (istotniejszy, choć mniej poznany) to problemy z rozumieniem czytanych tekstów.

Trening uwagi słuchowej – metoda prof. A. Tomatisa

Przeszło 50 lat temu profesor Alfred A. Tomatis francuski otolaryngolog, dokonał zaskakujących obserwacji, które w następstwie doprowadziły do rozwoju tzw. metody Tomatisa, znanej w Polsce jako stymulacja audio–psycho–ingwistyczna SAPL. Podstawowym jej celem jest wspomoczenie funkcji słuchowej, przez co następuje poprawa koncentracji, jakości uczenia się, rozwój zdolności językowych, komunikacyjnych, zwiększenie kreatywności oraz poprawa jakości zachowań społecznych.

Stymulacja słuchowa okazała się bardzo skuteczna w terapii dzieci z problemami szkolnymi takimi jak zaburzenia uwagi, mowy, koncentracji, dysleksja.

Korzyści odnotowane przy zastosowaniu stymulacji słuchowej dotyczą też „zysków psychologicznych” – wzrostu pewności siebie, wzrostu poziomu energii i motywacji, jasności umysłu i lepszego samopoczucia.

W dużym skrócie trening słuchowy, dający tzw. efekt Tomatisa polega na odpowiednio dobranych ćwiczeniach usprawniających uwagę słuchową (słuchanie dźwięków o określonej częstotliwości poprzez urządzenie zwane „elektronicznym uchem”, które jest idealnym modelem ucha ludzkiego). Cały trening składa się z kilku faz, poprzedzony jest testem uwagi słuchowej na audiometrze oraz wywiadem z rodzicem.

Kontynuacją badań przeprowadzonych przez prof. Tomatisa jest powstanie programu Fast ForWord. Zespół naukowców przeprowadził badania nad aktywnością mózgu charakterystyczną dla procesu uczenia się oraz umiejętności fonologicznych. Bazując na koncepcji plastyczności mózgu naukowcy opracowali metodę, która szybko, trwale i skutecznie buduje i udoskonala umiejętności językowe tj. płynność mowy, pamięć operacyjną, rozróżnianie fonemów.

Alina Tomaszewska

Szczecińska Szkoła Wyższa Collegium Balticum

Trajektorie edukacyjne osób z dysleksją rozwojową

Dysleksja rozwojowa definiowana jako zaburzenie komunikowania się za pomocą pisma, ma niewątpliwie związek z losami edukacyjnymi osób nią dotkniętych. O przebiegu kariery edukacyjnej mogą decydować czynniki tkwiące w osobie oraz w jej środowisku wychowania.

Celem podjętego procesu badawczego było poznanie trajektorii (dróg) edukacyjnych osób z dysleksją poprzez analizę ich autobiografii. Analiza materiału badawczego pozwoliła na wyodrębnienie trajektorii edukacyjnych badanych osób (zrównoważona z ponadprzeciętnymi lub przeciętnymi osiągnięciami; zakłócona z krótkotrwałymi lub długotrwałymi porażkami) oraz zebranie informacji dotyczących zdarzeń, które zgodnie z własną interpretacją życia badanych osób, ocenione zostały jako najistotniejsze. Przyczyniło się do wyłonienia listy czynników, które mogły decydować o sukcesach lub porażkach osób z dysleksją. Ponadto możliwe było wskazanie tych spośród rozpoznanych czynników, które w największym stopniu zmieniły postać wykresu przedstawiającego przebieg trajektorii edukacyjnych badanych osób.

Teresa Wejner

Wyższa Szkoła Pedagogiczna, Wyższa Szkoła Edukacji Zdrowotnej

Łódź

Biuro Rzecznika Praw Dziecka

Warszawa

Uczniowie z dysleksją rozwojową podczas sprawdzianu 2008

W bieżącym roku już po raz siódmy został przeprowadzony sprawdzian jako egzamin zewnętrzny pod koniec szkoły podstawowej. Od 2002 roku prowadzone są systematyczne badania dotyczące egzaminów zewnętrznych. Badania te dotyczą również problematyki uczniów dyslektycznych w kontekście egzaminów zewnętrznych.

W bieżącym roku, w skali całego kraju odnotowujemy zwiększenie udziału procentowego uczniów dyslektycznych w porównaniu do roku ubiegłego o 0,04 %.

Analizując udział uczniów dyslektycznych, w stosunku do swoich rówieśników, nie powinna wzbudzać niepokoju ogólna liczba tych uczniów, ponieważ uznaje się, że dysleksja występuje u 10% populacji, w tym u 4 % w postaci głębokiej. Niepokój może budzić nie tyle nierówny rozkład udziału uczniów dyslektycznych zaznaczający się w poszczególnych województwach, ale wyraźne zróżnicowanie rozkładu występowania uczniów dyslektycznych w powiatach.

Liczy się uczeń a nie statystyki - wyniki badań uczniów dyslektycznych

Podmiotowość ucznia - to częste hasła kolejnych reform edukacyjnych. To, czy uczeń jest traktowany podmiotowo zależy w dużej mierze od klimatu emocjonalnego w szkole, który kształtuje u ucznia poczucie jego wartości i bezpieczeństwa.

W ramach realizowanej akcji „Szkoła Przyjazna uczniom z dysleksją” przeprowadzono badania ankietowe dotyczące uczniów dyslektycznych w szkole. Badania były anonimowe. Wzięło w nich udział 584 uczniów z 25 szkół: 20 szkół łódzkich i 5 szkół z małych miejscowości województwa łódzkiego (15 gimnazjów, 5 szkół ponadgimnazjalnych i 5 szkół podstawowych).

Ankieta składała się z kilkunastu pytań skierowanych do uczniów, które dotyczyły okresu rozpoznania u nich dysleksji, uczestniczenia w zajęciach terapii pedagogicznej, oceny szkoły w oczach uczniów jako przyjaznej lub nieprzyjaznej uczniom z dysleksją, znajomości swoich praw jako ucznia dyslektycznego oraz zalet i życzeń wobec szkoły. Zebrany materiał globalnie i jakościowo ukazuje szkoły oceniane przez uczniów. Do opracowania ilościowego dołączono również wybrane wypowiedzi uczniów.

Uzyskane wyniki badań wskazują, jak ważną sprawą jest tworzenie w szkole optymalnego klimatu emocjonalnego zapewniającego poczucie wartości ucznia oraz poczucie jego bezpieczeństwa. To nauczyciele, poprzez ich własny wkład pracy, tworzą przyjazny klimat do pracy z uczniem, wyzwalają ich wydajność oraz zachęcają do aktywnej interakcji.

Barbara Weręgowska

Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

Sławno

Wpływ zaburzonej mowy na trudności w uczeniu

W poradni psychologiczno-pedagogicznej i w szkołach podstawowych prowadzę terapię logopedyczną, która obejmuje całokształt zaburzeń dziecka. Najkorzystniej jest, gdy terapię logopedyczną obejmowane są dzieci 6-letnie i klas I-III w szkołach podstawowych z problemami *ryzyka dysleksji*, a także uczniowie klas IV - VI z dysleksją. Z mojej terapii logopedycznej korzystają dzieci i uczniowie z *dysleksją oraz z wieloma trudnościami w uczeniu się*.

Podstawowym warunkiem w przezwycięzeniu *trudności w nauce szkolnej* jest skorygowanie zaburzonej mowy i zaburzeń analizatora słuchowego.

W terapii logopedycznej łączę korekcję mowy z usprawnianiem czytania i pisanie, wykorzystując ćwiczenia w mówieniu prawidłowym pod względem artykulacyjnym i gramatycznym, doskonale również sprawność słuchu fonemowego, fonologicznego, fonetycznego, umiejętność analizy słuchowej i

wzrokowej, a także umiejętność prawidłowego czytania i pisania. Bardzo dużą rolę w terapii odgrywa współpraca z rodzicem dziecka oraz nauczycielem uczącym dziecko; przykładem jest współpraca z koleżanką Lucyną Bartos i innymi nauczycielami, którzy aktywnie współpracują w terapii wysyłając na nią swoich uczniów. Dzieci, które korzystają z terapii logopedycznej są poddawane co roku badaniom umiejętności czytania i pisania. Wykorzystujemy w pracy wewnętrzne testy dla klas: 0, I-III i IV- VI, które zostały opracowane przez pracowników merytorycznych Poradni i nauczycieli szkół podstawowych.

Lucyna Bartos

Zespół Szkół, Szkoła Podstawowa
Postomino

Wpływ zaburzonej mowy na trudności w nauce

Obserwując narastającą z każdym rokiem liczbę dzieci rozpoczynających naukę w szkole (w oddziale przedszkolnym), mających zaburzoną mowę, postanowiłam rozpocząć bardzo intensywną współpracę z logopedą i poradnią psychologiczno – pedagogiczną. Już w pierwszych tygodniach nauki w ”zerówce”, wszystkie dzieci zostały przebadane przez logopedę. Na 18 uczniów 12 miało zaburzoną mowę. Uczniowie ci zostali objęci terapią logopedyczną. Jednak należało jeszcze uświadomić rodzicom tych dzieci konieczność uczestnictwa w tych zajęciach. W tym celu razem z logopedą p. Barbarą Weręgowską zorganizowałyśmy spotkania z rodzicami.

Znając problemy dziecka z zaburzoną mową musiałam czuwać nad atmosferą w klasie. Nie mogłam dopuścić do sytuacji upokarzających je. Często przeprowadzałam z dziećmi rozmowę na temat wad w ogóle, że każdy je posiada, gdyż nie ma ludzi idealnych. Uświadamiałam dzieciom, że człowieka szanujemy i cenimy za jego zalety, a ma je przecież każdy i należy tak postępować, aby nie sprawiać innym przykrości.

Prowadzę w swojej klasie teatr, w którym w rolę aktorów wcielają się wszyscy uczniowie, stosując często ćwiczenia ortofoniczne.

Po trzech latach współpracy z logopedą i poradnią psychologiczno – pedagogiczną mogę powiedzieć, że przyniosła wspaniałe efekty. Dla dzieci przebadanych w poradni otrzymałam wskazówki do dalszej pracy. Uczestnicząc systematycznie w zajęciach logopedycznych, z dużym zaangażowaniem rodziców poprawiła się wymowa dzieci, a co za tym idzie również mniej popełniają błędów w pisaniu i czytaniu. Uważam, że warto na tym etapie kształcenia dołożyć wszelkich starań, aby pomóc dziecku stać się pełnowartościowym uczniem, bez kompleksów i zahamowań.

Leokadia Wiatrowska

Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna
Brzeg

Ryzyko dysleksji jako wyzwanie edukacyjne

Przedmiotem badań były trudności dzieci w uczeniu się, a w szczególności specyficzne trudności związane z opanowaniem umiejętności czytania i pisania – częstość występowania przypadków ryzyka dysleksji w klasach pierwszych szkół podstawowych, poziom czytania tych dzieci, świadomość nauczycieli w zakresie istnienia ryzyka dysleksji u tych uczniów, a także działania pomocowe podejmowane przez nauczycieli.

Badaniom diagnostycznym poddano 280 dzieci, uczniów klas pierwszych w czterech miejskich szkołach podstawowych. Badania przeprowadzono na początku roku szkolnego za pomocą Skali Ryzyka Dysleksji (Bogdanowicz 2002) oraz Próba czytania dla dzieci 6-7 letnich – Test Darek – (Bogdanowicz 2000).